

emcdda.europa.eu

ZIŅOJUMS

Wolfgang Götz, direktors Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centrs

Saistībā ar 2008. gada ziņojuma: *situācija narkomānijas problēmas jomā Eiropā*, publicēšanu
Aizliegts publicēt līdz: 10:00 CET (Centrāleiropas laiks) — 6.11.2008.

Lai varētu informatīvi, produktīvi un saprātīgi apspriest tik sarežģītu jautājumu kā narkotiku situācija, ir nepieciešams ar vēsu prātu izanalizēt, ko tad mēs šodien par to zinām. Šāda analīze nodrošina to, ka viedokļus pastiprina zināmie fakti, bet tie, kuriem ir jāpieņem politiski sarežģīti lēmumi, skaidri saprot, kādas ir izvēles un kādu iespējamo labumu tās var dot. Tas ir loģiskais pamatojums mūsu 2008. gada ziņojumam: *situācija narkomānijas problēmas jomā Eiropā*, ko mēs šodien ar lepnumu prezentējam Briselē.

Pagājušais gads bija vienreizējs gads, jo pirmo reizi Eiropas un pasaules līmenī tika atspoguļota narkotiku apkarošanas politikas efektivitāte līdz šim un turpmākie vēlamie centieni šajā virzienā. EMCDDA aktīvi darbojās un sniedza ieguldījumu abos līmeņos. It īpaši jāpiemin tehniskā atbalsta nodrošināšana Eiropas Komisijai pašreizējā ES narkotiku rīcības plāna (2005.–08. gads) novērtēšanā; kā arī saistībā ar notiekošo progresa pārskatu attiecībā uz mērķiem, kas noteikti 1998. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas ārkārtas sesijā (UNGASS) par tēmu „narkotikas” (1).

Ir liels gandarījums pieminēt, ka saskaņā ar starptautiskajiem standartiem Eiropa šodien izceļas ar to, ka ir viena no pasaules vietām, kur narkotiku uzraudzības spējas ir attīstītas visvairāk. Tomēr mēs vēl aizvien esam pilnībā apņēmušies turpināt uzlabot pieejamo datu kvalitāti un būtiskumu, lai labāk informētu politikas veidotājus un praktiķus visā ES.

Šodienas ziņojums rāda, ka, lai gan narkotiku lietošanas līmeņi vēl joprojām vēsturiski ir augsti, izskatās, ka mēs iesojam stabilākā posmā. Kopumā ņemot, attiecībā uz visizplatītākajiem narkotiku patēriņa viediem, ievērojams pieaugums nav novērojams, bet dažās jomās pat parādās lejupejošas tendences. Piemēram, amfetamīna un ekstazī lietošanas rādītāji liek domāt, ka kopumā ir novērojams stabils stāvoklis vai pat lejupslīde. Turklāt jaunākā informācija arvien vairāk norāda uz to, ka dažās valstīs stabilizējas vai samazinās marihuānas lietošana jauniešu vidū.

Lai gan ārstēšana vēl aizvien nav pieejama pietiekamā līmenī, tomēr uzlabojums šajā jomā Eiropā turpinās; pat tādā mērā, ka dažās valstīs vairākums heroīna lietotāju — kas savulaik tika uzskatīti par slēpto iedzīvotāju slāni — pašlaik ir uzskaitē/sazinās ar dažādiem attiecīgiem dienestiem. Jāpiemin arī tas, ka tikai pirms pāris gadiem narkotiku politikas debašu galvenā prioritāte bija HIV infekcijas izplatība intravenozo narkotiku lietotāju vidū, bet tagad jaunu infekciju koeficients saistībā ar narkotiku lietošanu ir krities un turpina kristies.

Mēs arī pieredzam lielāku Eiropas līmeņa vienotību veidā, kādā ES dalībvalstis risina šo jautājumu. Pašlaik 26 ES dalībvalstis, kā arī Horvātija, Turcija un Norvēģija, ir pieņēmušas valsts narkotiku apkarošanas politikas dokumentu (salīdzinājumā ar 10 valstīm 1995. gadā), tādējādi darbojas daudz strukturētākā veidā atbilstoši ES narkotiku rīcības plāna galvenajiem virzieniem. Iepriekšējais gads bija arī pirmais gads attiecībā uz pasākumiem politikas veidošanas jomā valsts līmenī, kur apmēram puse no ES dalībvalstīm (13) dažādos posmos pārskatīja un no jauna sastādīja savus narkotiku apkarošanas politikas dokumentus.

Lai gan ir svarīgi atzīt šo pozitīvo attīstību, mums tomēr ir arī jāpatur prātā, ka narkotiku problēmas dinamiskā daba mums turpina radīt notiekošas problēmas un turpmākus izaicinājumus. Šodienas

rūpes ir pievērstas brīdinošiem heroīna draudiem; pieaugošajai kokaīna lietošanai; augstajai C hepatīta vīrusa (HCV) izplatībai starp intravenozajiem narkotiku lietotājiem; augstajiem mirstības rādītājiem saistībā ar narkotikām; kā arī arvien vairāk pienākošajiem ziņojumiem par sintētisko opiodu, piemēram, fentanila, atvasinājumiem un nelegālo ražošanu. Turklāt ziņojumos ir uzsvērtas, ka ES dalībvalstīs pēdējos piecos gados (no 2001. gada līdz 2006. gadam) vidēji par 36 % ir paaugstinājies ziņojumu skaits attiecībā uz likuma pārkāpumiem saistībā ar narkotikām. Šodien kopā ar *Gada ziņojumu* ⁽²⁾ publicētajā pārskatā īpaša uzmanība ir pievērsta arī potenciālajam narkotiku lietošanas problēmu riskam neaizsargāto jauniešu vidū.

Šīs problēmas liek man domāt par narkotiku problēmas izmaksām Eiropā — šis ir jautājums, kas ir pamatā pašreizējām narkotiku politikas debatēm un apskatīts dažādās šodienas ziņojuma sadaļās ⁽³⁾. Pēdējos 12 mēnešos *EMCDDA* strādā pie tā, lai noteiktu un pārbaudītu standarta instrumentus, kas veicinātu datu vākšanu par valsts izdevumiem saistībā ar narkotikām visā ES. Lai gan šis darbs ir tikko uzsākts, mūsu pirmās aplēses liecina, ka valsts izdevumi saistībā ar narkotiku problēmu varētu vienam parastam ES pilsonim izmaksāt apmēram EUR 60 gadā.

Vēl grūtāk ir aprēķināt to postu, ko nodara narkotiku lietošana: traģiskā nāve; ar narkotikām saistīto noziegumu sekas; negatīvā ietekme uz tām sabiedrībām, kurās ražo vai pārdod narkotikas; kā arī tas, kādā mērā narkotiku tirdzniecība grauj ražotāju un tranzīta valstu sociālo attīstību un politisko stabilitāti. Lai paturētu prātā, cik lielus blakus kaitējumus var nodarīt narkotiku problēma, mums atliek tikai ņemt vērā satraucošos notikumus, kas izriet no kokaīna tranzīta caur Rietumāfriku.

Visbeidzot, šodien mēs apskatām to, kā visās Eiropas valstīs veic pētījumus par narkotiku problēmu, kas nodrošina informāciju, kas ir būtiska, lai aprakstītu un saprastu nelegālo narkotiku ietekmi. Nesenajā *EMCDDA* ziņojumā par šo jautājumu ⁽⁴⁾ ir sniegts pārskats par pētījumu organizēšanu saistībā ar narkotikām Eiropā. Drīzumā gaidāmajā Eiropas Komisijas uzsāktajā izpētē būs iekļauti ieteikumi par to, kā Eiropas līmenī samazināt zināšanu trūkuma problēmu un uzlabot sadarbību pētniecības jomā.

Pagājušo gadu laikam uzskatīs par svarīgu krustpunktu starptautiskās narkotiku apkarošanas politikas vēsturē. Tā kā Eiropa gatavojas uzsākt jaunu ES narkotiku rīcības plānu (2009.–2012. gads), tā to dara, apzinoties, ka pašreiz vairāk kā jebkad, ir spēcīgāka vienošanās par virzienu, kurā jāiet, un skaidrāka sapratne par sagaidāmajām problēmām.

Piezīmes:

⁽¹⁾ 2008. gada martā ANO Narkotisko vielu komisija (*CND*) publicēja pārskatu par panākto progresu 10 gados.

⁽²⁾ Skatīt īpašā izdevuma publikāciju: *Drugs and vulnerable groups of young people*, 6.11.2008.
<http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

⁽³⁾ Skatīt arī īpašā izdevuma publikāciju: *Towards a better understanding of drug-related public expenditure in Europe*, 2008. gada jūlijs.
<http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

⁽⁴⁾ Skatīt arī īpašā izdevuma publikāciju: *National drug-related research in Europe*, 2008. gada oktobris.
<http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

Informācija par visiem *Gada ziņojuma* produktiem, ziņu izlaidumiem, pakalpojumiem un pasākumiem būs pieejama plkst. 10:00 pēc Centrāleiropas laika 6.11.2008.
<http://www.emcdda.europa.eu/events/2008/annual-report>